

Tweede Kamer, Sancties tegen het Internationaal Strafhof

VERSLAG VAN EEN COMMISSIEDEBAT

Concept

De vaste commissie voor Buitenlandse Zaken heeft op 30 september 2026 overleg gevoerd met de heer Berendsen, minister van Buitenlandse Zaken, over:

- **de brief van de minister van Buitenlandse Zaken d.d. 18 september 2026 inzake verslag speciale sessie van de Vergadering van verdragspartijen bij het Statuut van Rome inzake aanklager Khan (28498, nr. 61);**
- **de brief van de minister van Buitenlandse Zaken d.d. 16 juli 2026 inzake inzet speciale zitting van de Vergadering van verdragspartijen bij het Statuut van Rome (28498, nr. 60).**

Van dit overleg brengt de commissie bijgaand geredigeerd woordelijk verslag uit.

De voorzitter van de vaste commissie voor Buitenlandse Zaken,
Klaver

De griffier van de vaste commissie voor Buitenlandse Zaken,
Westerhoff

Voorzitter: Piri
Griffier: Westerhoff

Aanwezig zijn acht leden der Kamer, te weten: Van Baarle, Ceder, Dobbe, Van Lanschot, Piri, Rajkowski, De Roon en Van der Werf,

en de heer Berendsen, minister van Buitenlandse Zaken.

Aanvang 10.00 uur.

De **voorzitter**:

Goedemorgen. Hierbij open ik de vergadering van de vaste commissie voor Buitenlandse Zaken. Aan de orde is het onderwerp sancties tegen het Internationaal Strafhof. Ik verwelkom de minister, zijn team en de collega's.

Ik zou willen voorstellen om vier minuten spreektijd per persoon te hanteren. En, zoals u mij kent, stel ik een onbeperkt aantal interrupties voor, maar zodra u één keer over de 30 seconden heen gaat, zijn uw interrupties voor die termijn op. Kunt u daarmee instemmen? Dat is het geval. Dan geef ik het woord aan mevrouw Hanneke van der Werf. Zij spreekt namens D66.

Mevrouw **Van der Werf** (D66):

Dank u wel, voorzitter. De internationale rechtsorde zoals wij die kennen, wordt iedere dag harder gesloopt. We zitten als kikkers in een pan die langzaam opwarmt. U kent de

metafoor: het probleem van de kikker is niet dat die niet kan springen, maar dat die het niet doet. Rusland en China stoken het vuur al jaren op. Nu doen de Verenigde Staten mee. We moeten kiezen tussen blijven zitten en langzaam gaarkoken of eruit springen en in actie komen.

Na de Tweede Wereldoorlog hebben we een rechtsorde gebouwd om agressie, oorlogsmisdaden en etnische zuiveringen te voorkomen. Het Internationaal Strafhof is daar een van de belangrijkste pijlers van, met het vervolgen van Joseph Kony om zijn kinderlegers en Duterte om zijn oorlog tegen zijn eigen burgers. Nu onderzoekt het Strafhof de bruten van Darfur, de beulen van Hamas en de oorlogsmisdadigers van de Israëlische regering. Het principe is eenvoudig: het recht moet zijn beloop hebben, ongeacht paspoort, macht of bondgenootschap. Wie het hof aanvalt, valt dat principe aan. Zonder dat principe blijft straffeloosheid over, waardoor we uiteindelijk allemaal vogelvrij zijn.

Uit vrees voor escalatie reageerde Nederland steeds voorzichtig op eerdere Amerikaanse sancties, maar die fluwelen handschoen heeft niet gewerkt. De Amerikanen blijven doorgaan. Ik heb waardering voor het werk van Buitenlandse Zaken om de gevolgen voor gesanctioneerden te verzachten, maar een politieke aanval vraagt om een politiek antwoord. Mijn vraag aan de minister is dan ook: wanneer is deze aanval op het hof ons wél de consequenties waard?

Voorzitter. Europese bedrijven hoeven niet aan deze afbraak mee te doen. Het blocking statute is precies voor dit scenario ontworpen. We moeten het nu ook durven gebruiken. Is de minister bereid om bij een volgende escalatie wel op te roepen tot activering? Frankrijk, België en Spanje hebben zich daar al voor uitgesproken, maar het hof heeft zich niet in Den Haag gevestigd in de hoop dat Parijs het zou komen redden.

Voorzitter. We hebben het hier in de Kamer vaak over strategische autonomie. Het Strafhof laat zien dat soevereiniteit dichterbij is dan we denken. Grote delen van de digitale en financiële dienstverlening zijn overgezet naar Europese alternatieven. Dat verdient ook een groot compliment. Het blocking statute is een schild voor vandaag, maar Europese financiële infrastructuur is de oplossing voor morgen. Daarom wil D66 werken aan een Europees soevereiniteitsinstrument. Denk aan een publiek verankerde faciliteit, zoals een bank of een instelling, waar het Strafhof en anderen, die om willekeurige redenen worden gesanctioneerd, hun betalingsverkeer veilig kunnen onderbrengen. Zo bepaalt Europa wie toegang houdt, zonder in de klauwen van de Amerikaanse financiële instellingen te zitten. Hoe kijkt de minister hiernaar?

Voorzitter, tot slot. Vele mensen in deze zaal, waaronder ikzelf, zijn er trots op om elke dag te mogen werken in een parlement dat zetelt in de internationale stad van vrede en recht. Laten we die naam eer aan doen.

De voorzitter:

Dank u wel. Ik zie een interruptie van mevrouw Dobbe.

Mevrouw Dobbe (SP):

Dank u wel voor de inbreng. Ik ben het helemaal met mevrouw Van der Werf eens. Ik vroeg me het volgende af. We hebben premier Jetten tijdens de vergadering van de Verenigde Naties stevige taal horen spreken: handen af van het Internationaal Strafhof.

Dat is heel goed, maar de Verenigde Staten werden niet genoemd. Moeten wij niet meer doen richting de Verenigde Staten?

Mevrouw **Van der Werf** (D66):

Volgens mij lieten de woorden van de heer Jetten geen misverstand bestaan over de positie van Nederland en het kabinet. De woorden die hij daarvoor kiest, laat ik aan hem.

De **voorzitter**:

Dan gaan we door met de inbreng van mevrouw Dobbe. Zij spreekt namens de SP.

Mevrouw **Dobbe** (SP):

Dank u wel. Rechters, aanklagers en organisaties die betrokken zijn bij het Internationaal Strafhof zijn nu al door de Verenigde Staten gesanctioneerd, en de Verenigde Staten zijn nog niet klaar. Op de officiële website van de Verenigde Staten staat hierover dat de regering-Trump vindt dat het Strafhof "een corrupte, gepolitiseerde rechtbank is, die kwaadaardig zijn autoriteit misbruikt en de soevereiniteit van staten aanvalt". Wat ons betreft is dat schandelijke taal. Naast de sancties die nu al zijn opgelegd, noemen de Verenigde Staten op hun eigen website dat ze bezig zijn met een campagne om "de dreiging van het Internationaal Strafhof te ontmantelen" en ze verwachten dat meer landen mee gaan doen met deze campagne. Gelijksortige bewoordingen hoorden we vorige week van Trump tijdens de vergadering van de Verenigde Naties. Dat is kwalijk, schadelijk en een absoluut onacceptabele aanval op de internationale rechtsorde. Daarom vind ik het ontzettend goed dat minister-president Jetten in zijn toespraak tijdens die vergadering van de Verenigde Naties sprak over die bedreigingen en de pogingen om de rechtsorde te ontmantelen en dat hij heel duidelijk zei: handen af van het Internationaal Strafhof en andere instellingen die de internationale rechtsorde beschermen.

We moeten het met elkaar hebben over wat "handen af van het Strafhof" dan betekent. Vorige week heeft Trump namelijk nog geen nieuwe sancties tegen het Strafhof afgekondigd, maar gisteren lasen we in de Volkskrant dat rond het kabinet te horen is dat de sancties mogelijk alsnog deze week komen. Wat doen we? Hoe zorgen we dat de VS met de handen van het Internationaal Strafhof afblijven? Er zijn al eerder moties aangenomen die oproepen het blocking statute in te zetten als bescherming tegen de sancties tegen het Internationaal Strafhof. Minister Berendsen zei dat Nederland de Europese Commissie heeft gevraagd het blocking statute klaar te zetten en dat we bereid zijn het te gebruiken. Klopt dat en, zo ja, gaat dat dan ook echt gebeuren? Kan de minister die garantie dan ook geven? Het is mij namelijk ook niet ontgaan dat tijdens de "handen af van het Strafhof"-toespraak van Jetten de naam van het land dat de sancties tegen landen van het Strafhof heeft opgelegd en met sancties tegen het Strafhof dreigt, niet is genoemd. De Verenigde Staten werden niet genoemd. Daarom denk ik dat een legitieme vraag is: gaat het blocking statute daadwerkelijk worden ingezet, ook als de Verenigde Staten daar niet blij mee gaan zijn? Waar moeten wij ons dan op voorbereiden, zodra dat blocking statute wordt ingezet? Overweegt het kabinet nog andere tegenmaatregelen, mocht het daadwerkelijk tot nieuwe Amerikaanse sancties tegen het Internationaal Strafhof komen? En zijn de systemen voorbereid? Dat zijn de ICT-systemen, de financiële systemen en al het andere waar het Internationaal Strafhof van afhankelijk is om te kunnen functioneren.

Dank u wel.

De **voorzitter**:

Hartelijk dank. Dan gaan we door met de inbreng van de heer Ceder namens de ChristenUnie.

De heer **Ceder** (ChristenUnie):

Dank u wel, voorzitter. Ik denk dat we hier helder moeten zijn: Nederland is niet chantabel. We hebben dan ook vaker, eerder dit jaar, voorstellen gesteund om het blocking statute in te zetten, want wij laten ons niet chanteren, ook niet door een bevriende staat als de Verenigde Staten. Deze opstelling, dat Nederland en de EU moeten optreden en moeten opkomen voor zichzelf, heb ik ook gebruikt toen de taal richting Groenland steeds dreigender werd. De beste manier van de-escalatie is de prijs opvoeren.

Voorzitter. Ik denk dus dat de minister met een grote stok moet lopen en die achter de hand moet houden op het moment dat de maatregelen vanuit de Verenigde Staten toenemen. Mijn vraag is wel: zijn we daar klaar voor? Is onze bancaire sector er klaar voor op het moment dat de sancties volgen, misschien wel deze week? Zo niet, hoeveel tijd hebben we dan nodig om die in te kunnen richten? Welke extra risico's loopt Nederland specifiek ten opzichte van andere landen, omdat het ICC hier gezeteld is? Wat betekent dit aan extra dreigingen voor de Nederlandse economie en bijvoorbeeld Nederlandse burgers?

Voorzitter. De beste manier voor vrede is wat mij betreft het opvoeren van de prijs van escalatie, waardoor die niet plaatsvindt. Maar ik vraag me ook af of we de diplomatieke route verleerd zijn in een wereld die steeds meer richting escalatie drijft. Ik heb nog eens goed naar de woorden van Rubio gekeken, die de afgelopen maanden ten grondslag liggen aan de escalatie. Mijn collega's hebben die genoemd, maar ik wil toch iets vollediger zijn. Het "slopen van het ICC", zoals dat verwoord wordt en waarvan ik zeg dat je daar keihard tegen op moet treden, is volgens de officiële bewoordingen gelegen in een overheidsbrede aanpak om de vervolging van Amerikaanse militairen of functionarissen of anderszins bedreigingen van de Amerikaanse soevereiniteit systematisch uit te schakelen. Het zit 'm er dus niet in dat het ICC een slecht plan is, maar voor de Amerikanen — dat zeggen ze al langer — gaat het om het feit dat er een mogelijkheid is dat Amerikanen vervolgd worden. Dat is onacceptabel voor de Amerikanen, omdat het ICC buiten de Amerikaanse soevereiniteit ligt.

Voorzitter. De escalaties zijn nieuw, maar deze formele juridische positie is niet nieuw. Clinton had dezelfde formele positie. Hij heeft wel het Statuut van Rome ondertekend, maar om deze reden nooit geratificeerd. George Bush junior heeft dit gehandhaafd, Obama ook, Biden ook en Trump nu ook. Mijn vraag aan de minister ten aanzien van de diplomatieke weg is de volgende. We hebben de grote stok. Wat de ChristenUnie betreft, zetten we die ook in. De eerst vraag is: wat is de diplomatieke weg? Of worden die gesprekken gevoerd ten aanzien van dit punt van de Amerikanen, waar volgens mij de kern van de escalatie ligt? Klopt het dat dit de kern is, of ligt er meer? Of is het inderdaad zo dat dit meningsverschil over de juridische reikwijdte eigenlijk al twintig jaar hieraan ten grondslag ligt en waarschijnlijk ook met een nieuwe president, of het nu een republikein of een Amerikaan is, eigenlijk niet zal weggaan? Ik heb net het voorbeeld van Groenland genoemd, namelijk dat we moeten escaleren. Maar ook Groenland heeft vorige week een akkoord bereikt. Ik ken de details nog niet helemaal. Daaruit blijkt dat

de diplomatieke route ook wel een oplossing bood die voor beide partijen bevredigend was. Mijn vraag is dus de volgende. We hebben de escalatieroute en -ladder, en we mitigeren voldoende. Hoe staat het daarnaast met die diplomatieke route? Welke stappen zijn er daarvoor? Is de minister het met mij eens dat deze escalatieladder in essentie niet ligt in de Trumpadministratie, maar in het Amerikaanse standpunt, dat eigenlijk al sinds de ondertekening van het statuut van Rome ten grondslag ligt aan dit meningsverschil en dus ook niet zomaar zal verdwijnen?

Tot zover, voorzitter.

De **voorzitter**:

Dank u wel. Dan ga ik naar de inbreng van de heer Van Baarle namens DENK.

De heer **Van Baarle** (DENK):

Voorzitter. Het is een schande hoe het Internationaal Strafhof onder druk wordt gezet door landen die het internationaal recht willen ondermijnen, door Rusland, maar ook door andere landen. Het is een schande dat Israël het Strafhof systematisch aanvalt en bespioneert omdat Israël ervoor wil zorgen dat de misdaden en de genocide die het pleegt, onbestraft blijven. Het is een schande dat de Verenigde Staten van Trump een systematische aanval doen op het Strafhof en met verregaande sancties dreigen. Blijkbaar mag het internationaal recht niet gelden voor Amerikaanse staatsburgers. Blijkbaar moeten Israël en Netanyahu altijd buiten schot blijven en mogen zij geen verantwoording afleggen. Israël en de Verenigde Staten zetten zich in voor een wereld waarin zij straffeloos misdaden kunnen plegen. Wij moeten tegen deze agenda strijden.

Voorzitter. Nederland spreekt zich gelukkig uit voor het Strafhof. Ambtenaren van het ministerie van Buitenlandse Zaken doen ook belangrijk werk, waarvoor ik waardering heb. De vraag is of Nederland zich hard en duidelijk genoeg uitspreekt. Wordt het niet tijd, vraag ik de minister, om zwaardere diplomatieke instrumenten in te zetten. Wordt het niet tijd dat Nederland de ondermijning van het Strafhof door Israël en de Verenigde Staten stellig, duidelijk en hard veroordeelt, dat de Israëlische en de Amerikaanse ambassadeur hiervoor ontboden worden en dat er tegenmaatregelen worden voorbereid? Graag een reactie.

Nederland moet als gastland alles doen om ervoor te zorgen dat we staan voor het hof. Dat kan in Europees verband met het blocking statute. Dat schijnt bij de Commissie klaar te staan om ingezet te worden. De vraag is natuurlijk: waarom is het dan nog niet ingezet? Pleit Nederland daar nu ook voor bij de Commissie en in Europees verband, zoekt het draagvlak om dat blocking statute dan ook per direct in te gaan stellen?

Voorzitter. Zijn er ook alternatieven? Is het een idee dat Nederland samen met andere landen de dienstverlening aan het Strafhof overneemt of daarvoor garant staat, een financieel noodkanaal inricht of een garantiefonds inricht? Kan Nederland, meer dan het nu doet, gesprekken voeren met dienstverleners en financiële instellingen over hoe zij omgaan met die sancties, maar belangrijker nog, over hoe zij ondanks die sancties toch diensten aan het hof kunnen blijven leveren? De planning is om de 25ste sessie van de verdragspartijen weldra in Den Haag te houden. Ik zou aan de minister willen vragen wat de inbreng van Nederland wordt, maar met name hoe Nederland tijdens die sessie ook draagvlak gaat organiseren bij de verdragslanden voor een stellige uitspraak.

Israël en de Verenigde Staten willen natuurlijk dat de regels van het Strafhof zo worden opgesteld dat hun misdaden buiten schot blijven. Ik wil aan de minister vragen of hij kan garanderen dat Nederland zich hard zal maken om de spelregels van het hof nooit aan te passen aan deze eisen van Israël en Trump. Graag een reactie.

Misdadigers Netanyahu en Gallant worden nog steeds gezocht. Ik vraag de minister om te bevestigen dat Nederland staat voor de uitvoering van het opsporingsbevel. Daarnaast wil ik de minister vragen: geeft Nederland, net zoals dat in 2026 zo was en in 2026 ook weer zo is, een geoormerkte bijdrage aan het hof voor onderzoek in de Palestijnse gebieden? Kunnen we ook, net zoals we dat in het geval van Oekraïne doen, expertise delen met het hof voor onderzoek en ook voor mogelijke vervolging voor misdaden in de Palestijnse gebieden?

Dank, voorzitter.

De voorzitter:

Dank u wel. Er is een interruptie van de heer Ceder.

De heer Ceder (ChristenUnie):

De heer Van Baarle had het erover dat we nooit de spelregels moeten veranderen, zeker niet onder druk, en dat we niet chantabel moeten zijn. Ik ben het met dat laatste eens, maar de spelregels zijn toch al veranderd? Het Amerikaanse onderzoek naar Afghanistan is inmiddels gedeprioriteerd. We merken ook dat er weinig beweging komt in de situatie in China, waar de heer Van Baarle en ik ons beiden zorgen over maken. Het is toch zo dat binnen de huidige kaders de grootste wereldmachten eigenlijk impliciet hun invloed al hebben uitgeoefend? Ik vraag dit omdat ik wil kijken of het Strafhof nu al niet te veel druk van buitenaf krijgt.

De voorzitter:

Dat was de laatste interruptie van de heer Ceder. Het antwoord is aan de heer Van Baarle.

De heer Van Baarle (DENK):

Kijk, ik sta voor de onafhankelijkheid van het hof. Ik wil op dit moment niet zo ver gaan als de heer Ceder blijkbaar wil gaan, en de uitspraak doen dat het hof eigenlijk niet onafhankelijk meer is en zich heeft laten chanteren. Zo ver wil ik niet gaan en dat wil ik ook niet zeggen. Wel zien we dat er vanuit heel veel landen, of het nou Rusland, China of Israël is ... Daar heb ik de heer Ceder niet over gehoord. De heer Ceder heeft in zijn bijdrage niet veroordeeld dat Israël een antisemitismebeschuldiging heeft gedaan aan het hof en dat Israël het hof bespioneert en onder druk zet. Heel veel landen pogen het hof te beïnvloeden. Waar de heer Ceder en ik elkaar wel in vinden, en waar we elkaar hopelijk allemaal in vinden, is dat we hopen dat het hof daartegen sterk en weerbaar genoeg is en dat we daar alles voor doen.

De voorzitter:

Dan gaan we door naar de inbreng van ... Meneer Ceder, voor een punt van orde. Het zal een keer niet.

De heer Ceder (ChristenUnie):

Voorzitter, ik vind het allereerst vervelend dat u mij zo bejegt elke keer als u voorzitter

bent, want ik heb gewoon het recht om een punt van orde te maken.

De **voorzitter**:

Ja, gaat uw gang.

De heer **Ceder** (ChristenUnie):

Mijn punt is dat de heer Van Baarle mij verwijt dat ik het hof niet neutraal vind. Daar gaat het niet om. Mijn punt is dat ...

De **voorzitter**:

Dit is tot nu toe geen punt van orde, dus kunt u dat even verwoorden?

De heer **Ceder** (ChristenUnie):

Nee, ik wilde dit corrigeren, voorzitter, en ik had ook gehoopt dat u daarin zou ingrijpen. Ik heb dit namelijk niet gezegd. Ik heb het gehad over deprioritering.

De **voorzitter**:

Meneer Ceder, u zit net zo lang in de Kamer als ik, en u weet dat ik niet over de antwoorden van collega's ga. Daar gaan ze zelf over. We kunnen daar van alles van vinden, maar volgens mij is er geen grens overschreden door de heer Van Baarle bij de beantwoording. Dit was geen punt van orde. We gaan door naar de inbreng van mevrouw Rajkowski namens de VVD.

Mevrouw **Rajkowski** (VVD):

Dank, voorzitter. De internationale rechtsorde heeft Nederland decennialang veiligheid en welvaart gebracht. Het is ook niet meer dan logisch dat we dit ook grondwettelijk hebben vastgelegd, dat we bijdragen aan vrede en veiligheid en dat wij de internationale rechtsorde proberen te bevorderen. Het hof vervult dan ook een belangrijke functie bij de vervolging van ernstige internationale misdrijven, zoals concreet zichtbaar is bij de arrestatiebevelen tegen de Russische leiding voor de misdaden in Oekraïne. Denk aan de arrestatiebevelen tegen Vladimir Poetin en zijn functionarissen voor het stelselmatig ontvoeren en deporteren van tienduizenden Oekraïense kinderen. Denk aan de bevelen tegen militaire bevelhebbers zoals Sergej Sjojgoe — ik weet niet of ik het goed uitspreek, maar ik doe mijn best — en Valeri Gerasimov voor het doelgericht bestoken van civiele infrastructuur en elektriciteitsnetwerken. Om deze taak geloofwaardig te kunnen uitoefenen, moeten het hof en zijn medewerkers hun werk ook goed kunnen doen, zonder intimidatie of politieke belemmeringen van buitenaf. Als het opzettelijk bombarderen van ziekenhuizen, het uithongeren van steden of het ontvoeren van kinderen zonder consequenties blijft, wordt straffeloosheid de norm. Oorlogsmisdadigers moeten weten dat de internationale gemeenschap een lange adem heeft. Het opleggen van financiële sancties aan rechters en aanklagers keuren wij dan ook af. Het is goed dat dit door het kabinet al eerder is gezegd in niet mis te verstane bewoordingen.

Voor de VVD staat voorop dat Nederland ook een realistisch buitenlandbeleid moet voeren, waarbij nationale veiligheid, welvaart en het bewaken van onze vrije manier van leven het kompas vormen. We moeten ons ook niet laten verleiden tot overhaaste tegenmaatregelen. De VVD steunt geen maatregelen die afbreuk doen aan onze economische relaties of die vergeldingsmaatregelen tegen Nederland juist kunnen uitlokken. Een escalatie van maatregelen over en weer raakt uiteindelijk onze eigen economie en onze eigen bedrijven. Voor ons is de route dus nu dat de minister zich via

diplomatieke kanalen laat gelden richting Washington en samen optrekt met verdragspartijen. Graag een reactie van de minister.

Tot slot, voorzitter, wil ik dit debat ook gebruiken om iets te zeggen over het nog op te richten agressietribunaal. Want laten we niet vergeten dat alle gruweldaden die we dagelijks in Oekraïne zien, hun oorsprong vinden in de bewuste beslissing in het Kremlin om een soeverein buurland binnen te vallen, grenzen met militair geweld te verleggen en steden zoals Marioepol en Bachmoet volledig met de grond gelijk te maken. Omdat het Internationaal Strafhof door juridische beperkingen in het Statuut van Rome geen rechtsmacht heeft over het misdrijf agressie gepleegd door de Russische leiding, hebben wij aangeboden om dit tribunaal in Nederland te huisvesten. Ik vraag de minister hoe het nu concreet staat met de praktische organisatie en de vestiging van dit tribunaal in Den Haag. Is er inmiddels voldoende brede politieke en financiële rugdekking binnen de internationale coalitie om snel van start te gaan?

De voorzitter:

Dank u wel. Er is een interruptie van mevrouw Dobbe.

Mevrouw **Dobbe** (SP):

Dank u wel voor de inbreng. Vindt de VVD ook dat oorlogsmisdaden die worden gepleegd door de Israëlische regering of het Israëlische leger onafhankelijk onderzocht zouden moeten worden? Dat gebeurt nu namelijk niet altijd. Dat heeft bijvoorbeeld ook gevolgen voor het werk van het Internationaal Strafhof.

Mevrouw **Rajkowski** (VVD):

Ik ga er niet over wie en wat het hof precies veroordeelt, vervolgt of onderzoekt. Volgens mij ben ik in mijn inbreng heel duidelijk geweest over waarop ik denk dat het hof zich moet richten. Onder artikel 17 mag het hof pas optreden wanneer een nationale rechtsorde een zaak niet wil of niet in staat is te onderzoeken. Volgens mij is het verder gewoon vrij om te onderzoeken wat het wil. Ik denk dat we hier vooral geen politieke keuzes in moeten gaan maken. Dat zou volgens mij het einde van het hof betekenen.

De voorzitter:

Ik zie nog een vervolgvraag van mevrouw Dobbe.

Mevrouw **Dobbe** (SP):

Dan zal ik mijn vraag wat inkorten. Vindt de VVD dat mogelijke oorlogsmisdaden die worden gepleegd door de staat Israël of het Israëlische leger onafhankelijk onderzocht moeten worden?

Mevrouw **Rajkowski** (VVD):

Alle oorlogsmisdaden moeten uiteraard onderzocht worden. Het hof gaat zelf over wie het onderzoekt en waarom. Artikel 17 is daar volgens mij een van de leidende artikelen in.

De voorzitter:

Ik vraag mevrouw Van der Werf of ze heel even het voorzitterschap kan overnemen, zodat ik een interruptie kan plaatsen.

Voorzitter: Van der Werf

De **voorzitter**:

Het woord is aan mevrouw Piri.

Mevrouw **Piri** (PRO):

Dank u wel, voorzitter. Ik had een vraag. Volgens mij was in maart of april de laatste keer dat de Kamer een motie heeft aangeboden met de oproep om het blocking statute in te zetten. Ik hoor nu in de inbreng van de VVD eigenlijk: zet alleen diplomatie in. Klopt dat?

Mevrouw **Rajkowski** (VVD):

Zeker, voor nu. Als het blocking statute echt nodig is om het hof te beschermen, dan is dat zeker niet een maatregel die wij schuwen. Ik denk alleen dat, op het moment dat wij nu gaan roepen om het blocking statute in te gaan voeren — of als je het technisch goed wil zeggen: de bijlage toe te voegen — we eerder een escalatie aan het uitlokken zijn. Volgens mij is het goed om eerst de diplomatieke weg te bewandelen en niet verder te escaleren. Ik zie het blocking statute echt als iets voor aan het einde van een heel traject en niet als iets om nu in te zetten. Misschien vindt u het naïef, maar ik denk dat we eerst de diplomatieke route moeten uitlopen. Ik hoop dat we escalatie kunnen voorkomen.

De **voorzitter**:

Mevrouw Piri met een vervolgvraag.

Mevrouw **Piri** (PRO):

Volgens mij heeft het kabinet dat precies gedaan. Inmiddels staat meer dan de helft van de rechters en aanklagers en de voorzitter van het hof onder sancties. Nu dreigen er institutionele sancties tegen alles en iedereen die bij het hof werkt. Verder kan het niet gaan. Is de VVD dan nog steeds tegen het inzetten van het blocking statute? Dit zou morgen kunnen gebeuren.

Mevrouw **Rajkowski** (VVD):

Op het moment dat de sancties echt het bestaan van het hof bedreigen, dan zeker. Dan moeten we het hof beschermen. Dan denken wij dat dit een goede maatregel is om in te kunnen zetten. Wij zijn daar alleen nog niet, hoe onacceptabel wij ook vinden wat er tot nu toe is gebeurd.

De **voorzitter**:

Ik geef het voorzitterschap weer over aan mevrouw Piri.

Voorzitter: Piri

De **voorzitter**:

Dank u wel. Ik zag nog een interruptie van de heer Van Baarle.

De heer **Van Baarle** (DENK):

Ik heb een aantal vragen voor mevrouw Rajkowski. Allereerst: Israël heeft een hele agressieve houding ten opzichte van het hof, met antisemitismebeschuldigingen, spionage en het onder druk zetten ervan. Veroordeelt de VVD klip-en-klaar wat Israël doet in de richting van het hof?

Mevrouw **Rajkowski** (VVD):

Ik denk dat het belangrijk is dat geen enkel land ... Daarom heb ik net in mijn inbreng genoemd dat het ICC zijn werk moet kunnen doen zonder intimidatie, in welke vorm dan ook. Elk land dat dat doet, zal ik zeker veroordelen. Wij moeten voor de bescherming van de onafhankelijkheid van het hof gaan staan.

De heer **Van Baarle** (DENK):

Veroordeelt de VVD Israël, omdat Israël het hof ondermijnt en aanvalt?

Mevrouw **Rajkowski** (VVD):

Ik moet zeggen dat ik hier nog geen ... Misschien is dat zo omdat dit mijn eerste debat over het hof is. Ik heb die geruchten gezien, maar ik heb er nog geen bewijs van gezien. Maar elk land dat dat doet, zal ik zeker veroordelen. Het hof moet namelijk onafhankelijk het eigen werk kunnen doen.

De heer **Van Baarle** (DENK):

Het is opvallend dat de VVD in de eigen bijdrage heel veel landen kan noemen en terecht kan veroordelen, maar dat weigert te doen wat betreft Israël. Daarbij handelt het weer met een fluwelen handschoen. Ik zou graag een andere vraag willen stellen. Tot slot, want het is mijn derde in de rij. Op welke manier moet de diplomatieke druk opgevoerd worden? Ik hoor alleen het woord "diplomatie", maar ik hoor de VVD niks zeggen over hoe die opgevoerd moet worden.

Mevrouw **Rajkowski** (VVD):

Ik heb in mijn inbreng volgens mij één land genoemd: Rusland. Daarvoor heb ik een uitzondering gemaakt, omdat het onze directe veiligheid raakt en wij het agressietribunaal hier willen gaan vestigen. Daarom heb ik Rusland genoemd, maar geen enkel ander land. Volgens mij kan ik inderdaad een heel rijtje noemen. Wat betreft diplomatieke druk denk ik dat wij, als wij als politiek heel stapsgewijs gaan bepalen wat de minister precies zou moeten doen en wanneer en hoe hij zou moeten reageren, ervoor zorgen dat de minister vleugellam is in welke onderhandeling of in welk gesprek dan ook. Ik vertrouw op de kunde van het ministerie en de minister om ervoor te zorgen dat de sancties niet verder escaleren of dat, als het wel escaleert, we er in ieder geval voor kunnen zorgen dat wij klaarstaan om eventuele gevolgen op te vangen met bijvoorbeeld het blocking statute. Ik zou het erg onverstandig vinden als we verdere hele specifieke stappen gaan bespreken. Wat mij betreft hoeft de minister daar ook niet op te antwoorden.

De **voorzitter**:

Dank u wel. Ik zou u willen verzoeken om de antwoorden iets korter te houden. We gaan door naar ... O, ik zie nog een interruptie van mevrouw Dobbe.

Mevrouw **Dobbe** (SP):

Dank u wel. Het is een vraag naar aanleiding van een eerder debatje dat ik hier net hoorde. Ik hoorde de VVD zeggen: we staan in principe niet onwelwillend tegen het inzetten van het blocking statute, alleen willen we het niet nu inzetten, maar wanneer het echt nodig is. Maar er zijn nu al rechters en aanklagers et cetera gesanctioneerd. Hoe bepaalt de VVD dan of het echt nodig is?

Mevrouw **Rajkowski** (VVD):

Heel precies bespreken wat we gaan doen als er heel precies op deze dag dit gebeurt, lijkt mij internationaal zeer onverstandig. Dan geven we al onze onderhandelingsruimte al weg. Zoals ik zei, gaat het mij om het voortbestaan van het Strafhof zelf. Dat betekent niet dat ik alles wat er tot nu toe gebeurt, goedpraat, zeker niet. Het is onacceptabel. Ik vind het ook goed om te zien dat er van alle kanten de best wordt gedaan om de maatregelen richting de personen zelf zo veel mogelijk te verzachten. Ik denk dat we dat moeten doen. Mijn inzet is het voorkomen van verdere escalatie, want ik denk dat niemand daar beter van wordt.

Mevrouw **Dobbe** (SP):

Is het moment dat Amerika ertoe besluit om extra sancties richting het Internationaal Strafhof op te leggen, zoals het heeft aangekondigd, het moment waarop de VVD zegt: dan is het echt nodig? Moet dan het blocking statute worden ingezet?

Mevrouw **Rajkowski** (VVD):

Op het moment dat de Verenigde Staten sancties opleggen die het voortbestaan van het hof zelf gaan bedreigen, moeten we het toevoegen van het blocking statute aan de bijlage zeker niet schuwen. Als wij hier zouden zeggen dat we het nooit willen opleggen, dan gaan we nooit het goede gesprek met elkaar kunnen voeren. Zeker, op het moment dat het hof op die manier wordt aangevallen, moeten wij klaarstaan om tegenmaatregelen te nemen.

De **voorzitter**:

Dank u wel. Tot slot nog een vraag van mevrouw Dobbe.

Mevrouw **Dobbe** (SP):

Dus voor de duidelijkheid, als Trump morgen nieuwe sancties tegen het Internationaal Strafhof aankondigt, zegt de VVD: vanaf morgen moet het blocking statute in werking worden gesteld?

Mevrouw **Rajkowski** (VVD):

Je hebt heel veel soorten sancties, maar het is voor mij de rode lijn als ze het voortbestaan van het hof betreffen.

De **voorzitter**:

We gaan eindelijk door naar ... Ik bedoel "eindelijk" in de zin van dat ik zag dat hij al een aantal keer klaar was om te gaan spreken. We gaan naar de heer Van Lanschot namens het CDA.

De heer **Van Lanschot** (CDA):

Dank u wel, voorzitter. In september 1939, aan de vooravond van de Tweede Wereldoorlog, waarschuwde de Britse Koning George VI: might is right. Het CDA staat voor een internationale rechtsorde waarin niet de macht van de sterkste geldt, maar de macht van het recht. Dat is in ieders belang, maar zeker ook voor een klein land als Nederland, met zijn open economie. Daarom staan wij pal voor het Internationaal Strafhof en zijn medewerkers. Het Strafhof heeft een centrale rol bij het bestrijden van straffeloosheid voor de zwaarste internationale misdrijven. Het moet zijn werk onafhankelijk en zonder politieke druk kunnen uitvoeren, ook wanneer onderzoeken of uitspraken ons of onze bondgenoten niet zo goed uitkomen. Als gastland hebben we daarin een bijzondere verantwoordelijkheid.

Premier Jetten heeft in de Algemene Vergadering van de VN terecht gezegd dat institutionele sancties het functioneren van de internationale rechtsorde zwaar onder druk zetten en dat Nederland die wil voorkomen. Het CDA steunt de lijn van het kabinet. Nederland heeft ervoor gezorgd dat het blocking statute versneld klaarstaat om Europees te activeren. De timing is daarbij natuurlijk wel cruciaal, zoals daarnet ook werd bediscussieerd door mijn collega's. Het CDA denkt dat het kabinet een verstandige lijn heeft ingezet door te benoemen dat het blocking statute op tafel ligt zodra het functioneren van het hof significant belemmerd wordt. Dat lijkt ons een verstandige route, want je wil inderdaad nog wat diplomatieke ruimte hebben om een mogelijke oplossing zonder escalatie aan te gaan.

Nederland heeft de VS ook aangesproken en zoekt actief de samenwerking met Europese partners en andere partners, en het bereid zich in Europees verband voor op mogelijke verdere sancties. In de Financial Times konden we lezen dat het Strafhof ook zelf al stappen heeft gezet om de impact van sancties te beperken. Wij vragen ons af welke stappen er voor de lange termijn gezet zouden kunnen en moeten worden om de eenzijdige afhankelijkheid van Amerikaanse diensten af te bouwen.

Dank u wel.

De **voorzitter**:

Dank u wel. Ik zie nog twee mensen die graag een interruptie willen plaatsen. We gaan eerst naar de heer Van Baarle.

De heer **Van Baarle** (DENK):

Ik hoor de heer Van Lanschot zeggen: op het moment dat het functioneren van het hof significant belemmerd zou worden, zou het blocking statute ingesteld moeten worden. We zien nu dat er op zo veel mensen die bij het hof werken sancties rusten, en dat er ontzettend veel werk gedaan moet worden om het hof ondanks die sancties zijn werk te laten doen. Dan zijn we toch allang op het punt beland dat door deze sancties het werk van het hof belemmerd wordt? Waarom dan niet nu per direct dat blocking statute inzetten?

De **voorzitter**:

Dat was uw laatste interruptie.

De heer **Van Lanschot** (CDA):

Ik begrijp die vraag. Intuïtief wil je natuurlijk ook graag meteen terugvechten als je aangevallen wordt. Tegelijkertijd is het blocking statute een instrument dat je maar één keer kunt inzetten. Je wil dus het maximale diplomatieke effect en ook het maximale operationele effect in de bescherming van het hof realiseren. Dat is punt één. Punt twee is dat we er niet alleen over gaan. We moeten daar dus in EU-verband steun voor vinden en het kan best dat er meer steun is als we daar een beter moment voor vinden.

De **voorzitter**:

De heer Dobbe. Excuus! Ik zat nog half bij de heer Van Baarle. Mevrouw Dobbe bedoel ik.

Mevrouw **Dobbe** (SP):

De heer Dobbe is er niet, nee. Ik hoorde de VVD zeggen "als het voortbestaan van het Strafhof wordt bedreigd" en ik hoor het CDA zeggen "als het werk van het Strafhof significant wordt belemmerd". Wat betekent dat dan? Hoe bepalen we dat dan?

De heer **Van Lanschot** (CDA):

Dan zou je bijvoorbeeld kunnen denken aan institutionele sancties tegen het hof waardoor het hof als geheel geen salaris meer kan uitbetalen en geen toegang meer heeft tot digitale communicatie en de boekhouding, al dat soort zaken. Het wordt je dan als organisatie vrijwel onmogelijk gemaakt om te functioneren. Daar heb ik het dan over.

Mevrouw **Dobbe** (SP):

We moeten inderdaad niet wachten tot alleen het gebouw er nog maar staat, om dan te zeggen: er is nog een Internationaal Strafhof want het gebouw staat er nog, maar al het werk dat gedaan moet worden, kan niet meer gedaan worden. Het werk wordt nu ook al significant belemmerd, met het sanctioneren van rechters en aanklagers. Hoe kijkt het CDA daar dan naar?

De heer **Van Lanschot** (CDA):

Daar heeft mevrouw Dobbe een terecht punt. Het werk van, uit mijn hoofd, dertien individuen wordt al significant belemmerd. Zij lopen dus met cash rond en kunnen niet naar de VS reizen. Ze ervaren allerlei beperkingen. Gelukkig is het desondanks gelukt om het hof gewoon te laten doordraaien. Dat is echt heel knap van het hof en van de leveranciers en de instituties die daaromheen helpen. Daaraan zie je dat het ondanks deze beperkingen nog steeds kan functioneren, gelukkig. Dat betekent niet dat dit ook nog het geval is als dit op grote schaal en institutioneel gebeurt. Daarom ligt wat ons betreft het blocking statute zeker op tafel.

De **voorzitter**:

Tot slot, mevrouw Dobbe.

Mevrouw **Dobbe** (SP):

Dus als Trump morgen institutionele sancties tegen het Strafhof aankondigt, is het CDA voor, maar nu nog niet? En als dat morgen gebeurt, moet het blocking statute dan direct worden ingesteld? Wat is dan precies het standpunt van het CDA?

De heer **Van Lanschot** (CDA):

Dit is een variant van de vraag die mevrouw Dobbe net aan collega Rajkowski stelde. Het hangt er helemaal van af wat voor sancties het zijn. Je wil die dus gaan analyseren om te kijken of ze de werking van het Strafhof belemmeren. Daar bestaan ook weer allerlei varianten in, dus het is gewoon heel lastig te zeggen over zo'n hypothetische situatie.

De **voorzitter**:

Dan kijk ik of mevrouw Van der Werf nog een keer het voorzitterschap zou willen overnemen.

Mevrouw **Van der Werf** (D66):

Absoluut.

Voorzitter: Van der Werf

Mevrouw **Piri** (PRO):

Hartelijk dank. In oktober 2025 nam deze Kamer een motie aan, met steun van het CDA, om het blocking statute in te zetten. Er waren toen alleen nog maar aanklagers gesanctioneerd. Daarna gebeurde dat nog een keer in april 2026, toen een aantal rechters waren gesanctioneerd. Is het CDA nu opeens van mening veranderd?

De heer **Van Lanschot** (CDA):

Wat het CDA betreft blijft het blocking statute op tafel liggen. De vraag is: wat is de timing van de maximale impact om de continuïteit van het hof te beschermen? Daar gaat het ons om.

Mevrouw **Piri** (PRO):

Begrijp ik dan goed dat u al in oktober 2025 en april 2026 vond dat het moment daar was, maar vandaag de dag nog twijfelt of het morgen moet worden ingezet? Ik probeer het gewoon te begrijpen. Volgens mij was het CDA al twee jaar voor het instellen van een blocking statute.

De heer **Van Lanschot** (CDA):

Zeker. De vraag is natuurlijk de volgende. Ook daarbij is, meen ik, niet gezegd dat het per direct moet worden ingezet. Dat het instrument uit onze gereedschapskist klaar moet staan en nu zelfs versneld is klaargezet door het kabinet, daar ben ik positief over. Omdat je dat maar eenmaal kunt inzetten, wil je dat wel met het beste effect doen.

De **voorzitter**:

Dan geef ik het voorzitterschap weer over aan mevrouw Piri.

Voorzitter: Piri

De **voorzitter**:

Dank u wel, voorzitter. Dan gaan we door naar de inbreng van de heer De Roon namens de PVV.

De heer **De Roon** (PVV):

Dank u wel, voorzitter. Tot 24 september hadden we eigenlijk geen agenda van wat er op deze bijeenkomst besproken zou moeten worden. Op 24 september kregen we dan een nieuwe agenda, met een inhoudelijke opsomming van twee brieven die zijn toegevoegd aan de agenda. Daar staat, als ik het samenvat, dat de regering achter het Strafhof staat en hoopt om zo goed mogelijk de effecten van sancties te omzeilen. Hoe, dat mogen wij dan weer niet weten, want dat blijft vertrouwelijk.

Naar aanleiding van de speech van president Trump in de Algemene Vergadering van de VN, waarin hij zakelijk weergegeven een frontale aanval tegen het Internationaal Strafhof aankondigde, zei de Nederlandse minister van Buitenlandse Zaken het volgende. Ik citeer hem uit de Volkskrant van 23 september. "Wij zullen er alles aan doen om het hof te beschermen. Nederland heeft de Europese Commissie gevraagd het blocking statute klaar te zetten zodat we dat paardenmiddel kunnen inzetten. We zijn bereid om dat te gebruiken." Dat is allemaal glashelder. Via dat blocking statute kan het Europese bedrijven verboden worden om mee te werken aan Amerikaanse sancties die eventueel worden ingezet tegen het Strafhof en/of individuele medewerkers van dat

Strafhof. Het blocking statute biedt dan de mogelijkheid om Europese bedrijven die gevolg geven aan de Amerikaanse sancties, boetes op te leggen. Het is zeer wel denkbaar, naar mijn mening, dat de VS daar dan weer met andere en wellicht — ik zou bijna zeggen "zeker" — zwaardere sancties tegen Europese bedrijven, en misschien wel tegen de hele EU en/of lidstaten, op zullen reageren. Is de minister het met mij eens dat dat risico er dan is, en hoe denkt hij dat hij dan met zo'n situatie om zal gaan?

Vooralsnog is er trouwens naar mijn mening in de verste verte geen meerderheid in de EU om het blocking statute in te zetten. De Tweede Kamer heeft in oktober 2025 een motie aangenomen die de regering oproept om zich in EU-verband in te zetten voor toepassing van het blocking statute. Mijn vraag aan de minister is hoe hij de kans beoordeelt dat dat zal lukken, en wat hij verder nog denkt te gaan doen ter bescherming van het Strafhof, zoals hij dat noemt, zolang het inzetten van het blocking statute niet lukt.

Tot zover mijn inbreng, voorzitter.

De voorzitter:

Dank u wel. Ik zie een interruptie van mevrouw Van der Werf.

Mevrouw **Van der Werf** (D66):

Ik heb een vraag aan de heer De Roon. Als het gaat om soevereiniteit en inmenging van andere landen, dan staat de PVV met anderen altijd direct vooraan, bijvoorbeeld als het gaat om Marokko, Turkije en Saudi-Arabië. Op dit moment zien we dat de Amerikanen eigenlijk hetzelfde doen, gewoon inmenging, en dan hoor ik u dit een aantal minuten lang compleet relativiseren. Hoe zit dat precies?

De heer De Roon (PVV):

Ik relativeer niets. Ik stel gewoon een aantal vragen en ik geef een weergave van wat ik heb gelezen over dit onderwerp. Van relativiseren is dus helemaal geen sprake.

Mevrouw **Van der Werf** (D66):

Er zit natuurlijk een heel groot verschil tussen wetten maken tegen inmenging als het om het ene land gaat en "gewoon een aantal vragen stellen" als het om de Verenigde Staten gaat. Ik denk dat het goed is om dat ook even te benoemen als dat voorbijkomt.

De heer De Roon (PVV):

Ik heb het gehoord. Ik heb daar op dit moment verder geen commentaar op.

De voorzitter:

Oké. Dan vraag ik of mevrouw Van der Werf even het voorzitterschap zou willen overnemen voor mijn inbreng.

Voorzitter: Van der Werf

De voorzitter:

Absoluut. Dan is nu het woord aan mevrouw Piri.

Mevrouw **Piri** (PRO):

Dank u wel, voorzitter. De laatste hoop op gerechtigheid, erkenning van het leed, het

vastleggen van de waarheid en het doorbreken van straffeloosheid: dat is wat het Internationaal Gerechtshof betekent voor de miljoenen mensen wereldwijd die slachtoffer zijn van de ernstigste oorlogsmisdaden. De Amerikaanse regering heeft aangekondigd het hof "steen voor steen te ontmantelen", aldus de Amerikaanse minister van Buitenlandse Zaken. De afgelopen maanden zijn in rap tempo sancties tegen het hof ingevoerd. Eerst tegen de aanklagers van het hof, toen tegen de rechters van het hof, afgelopen zomer tegen de president van het hof, maar ook tegen Palestijnse mensenrechtenorganisaties en de VN-rapporteur die gaat over de Palestijnse gebieden. Nu wachten we op het moment dat ook institutionele sancties worden aangekondigd om het hof lam te leggen. De effecten zijn voelbaar, zo weten alle mensen die, net als mijn fractie, gesproken hebben met medewerkers van het hof. Denk aan: geen betalingen, geen salarissen, geen IT kunnen gebruiken, geen mensen inhuren. Het grote risico is nu dat onderzoeken naar oorlogsmisdaden ernstige vertraging oplopen of helemaal stopgezet worden. Als gastland heeft Nederland een bijzondere verantwoordelijkheid. Ik ben dan ook, zoals een aantal collega's ook aangaven, blij met de duidelijke woorden van premier Jetten bij de VN: "handen af van het Internationaal Strafhof".

Voorzitter. Stille diplomatie heeft de opeenstapeling van sancties echter niet voorkomen. Bij geen enkele sanctie tot nu toe heeft Nederland publiekelijk veroordeling uitgesproken. Er wordt elke keer steun voor het hof uitgesproken, maar we doen net alsof die sancties uit de lucht komen vallen, terwijl ze in Washington door middel van een executive order door de regering-Trump worden afgekondigd. Er is ook een tweetal moties aangenomen door de Kamer die de regering opdragen om de EU-antiboycotverordening te laten activeren. Spanje en België hebben dit al publiekelijk uitgesproken, maar Nederland heeft er tot nu toe niets mee gedaan.

Daarom heb ik de volgende vragen. Heeft het kabinet al een alliantie gesmeed binnen de EU om bij de nieuwe VS-sancties het blocking statute te activeren? Wordt er verwacht dat er een gekwalificeerde meerderheid is in de Raad? Wat is het plan zodra de sancties geactiveerd worden? Welke afspraken zijn er gemaakt met banken en bedrijven die diensten leveren aan het hof? Is het hof inmiddels beter beveiligd tegen spionage en intimidatie? Is er gewerkt aan de onafhankelijkheid van Amerikaanse IT- en clouddiensten? Wat doet Nederland als gastland om getuigen te beschermen? Kan Nederland bevestigen alle arrestatiebevelen nog steeds uit te willen voeren? Is er gewerkt aan een coalitie van verdragsstaten wereldwijd die het hof politiek en financieel overheid houden? Aan welke tegenmaatregelen, naast het blocking statute, wordt gedacht?

Voorzitter. Het overeind houden van het Internationaal Strafhof is niet alleen een juridische plicht die we in artikel 90 van onze Grondwet hebben vastgelegd. Het is niet alleen onze plicht als gastland van het Internationaal Strafhof; het is vooral onze plicht aan de ontvoerde Oekraïense kinderen, aan de slachtoffers in Darfur, aan de Afghaanse vrouwen en meisjes en aan de Palestijnen in Gaza. We mogen nooit toelaten dat de slachtoffers van genocide en misdaden tegen de menselijkheid worden gestraft, terwijl de daders worden beloond. Mijn oproep aan het kabinet is dus: tijd voor actie.

Dank u wel.

De **voorzitter**:

Dan draag ik het voorzitterschap weer over aan mevrouw Piri.

Voorzitter: Piri

De **voorzitter**:

Dank u wel. We schorsen de vergadering voor twintig minuten en dan zijn we om 11.05 uur hier weer terug.

De vergadering wordt van 10.44 uur tot 11.07 uur geschorst.

De **voorzitter**:

Ik heropen de vergadering van de commissie voor Buitenlandse Zaken. Voordat ik het woord geef aan de minister, deel ik mede dat uw interrupties weer op nul staan. Dat is goed nieuws voor de heer Van Baarle en de heer Ceder. Zolang u onder de 30 seconden blijft, is het aantal interrupties onbeperkt. Ik ga ervan uit dat dat ook de heer Ceder absoluut gaat lukken. Dan geef ik het woord aan de minister.

Minister **Berendsen**:

Dank u wel, voorzitter. Dank voor alle inbrengen en de betrokkenheid bij het Internationaal Strafhof en het belang daarvan. Wij vinden elkaar geheel in de steun voor het hof. Ik was zelf afgelopen maandag nog bij het hof, samen met de Duitse minister van Buitenlandse Zaken. Ook de vicevoorzitter van de Europese Commissie was afgelopen maandag bij het hof. Daar werd nogmaals duidelijk dat het hof onder grote stuk staat. De individuele sancties zijn duidelijk. Uit de gesprekken wordt ook duidelijk hoe groot de impact is, niet alleen op het hof zelf, maar ook op alle mensen die daar werkzaam zijn. Ik wil beginnen met mijn grote waardering en respect uit te spreken voor alle mensen die daar werkzaam zijn, maar zeker ook voor de nieuwe kandidaten voor de rechterposities bij het hof. In deze fase je hand opsteken om daaraan bij te dragen verdient alle waardering.

Tot nu toe is het hof in staat geweest om de werkzaamheden voort te zetten. Dat heeft ermee te maken dat er achter de schermen alles aan gedaan wordt om de sancties te mitigeren. Dat betekent dat er maatregelen genomen worden in samenspraak met het hof, de dienstverleners en het ministerie om ervoor te zorgen dat het hof kan blijven functioneren. Voor de goede orde herhaal ik nogmaals dat het kabinet de sancties tegen de ambtsdragers en het Internationaal Strafhof ondubbelzinnig afkeurt. Het hof moet zijn werk onafhankelijk en zonder druk van buiten uit kunnen voeren. De toon van de in juli door de VS gelanceerde campagne tegen het Strafhof is daarom zeer zorgelijk. We houden rekening met verdere maatregelen tegen het hof.

De heer **De Roon** (PVV):

De regering onderneemt achter de schermen acties. Waarom is dat achter de schermen? Waarom mogen wij dat niet weten? Op welke juridische gronden is dat eigenlijk gebaseerd? Is dat geheimhouding, staatsgeheim of nog iets anders? Graag een reactie en een toelichting.

Minister **Berendsen**:

De Tweede Kamer is via een technische briefing in meer detail geïnformeerd over de maatregelen die wij achter de schermen nemen. Als wij laten zien hoe wij sancties tegengaan, kan een volgend sanctiepakket ingericht zijn op precies onze verdedigingslijn. Dat betekent dat onze mitigatie minder resultaat gaat hebben. Daarom

doen we dat niet publiekelijk.

De heer **De Roon** (PVV):

Er is dus geen sprake van geheimhouding in juridische zin?

Minister **Berendsen**:

Een deel van de mitigatie van de sancties gaat ook in overleg met de betreffende dienstverleners en de ondernemingen die daarmee te maken hebben. Dat betekent dat dat vertrouwelijkheid nodig heeft, want anders kan je dat op die manier niet doen.

De **voorzitter**:

De minister vervolgt zijn betoog.

Minister **Berendsen**:

Zoals gezegd, zetten we ons maximaal in voor het voorkomen van de sancties en tegelijkertijd bereiden we ons hier ook zo goed mogelijk op voor. Voor Nederland staat vast dat we pal achter het hof en achter de medewerkers staan; laat daar geen misverstand over bestaan. De afgelopen maanden zijn er een aantal sporen geweest. Het eerste spoor is het diplomatieke spoor richting de Verenigde Staten om druk uit te oefenen om geen sancties op te leggen. Dat doen wij niet alleen. Dit is namelijk niet alleen in het belang van Nederland, maar in het belang van alle verdragspartijen. Dat betekent dat meerdere verdragspartijen daaraan bijdragen. Het tweede spoor is het mitigeren van de maatregelen. Ik kom dadelijk nog uitgebreider te spreken over wat ik ervan kan delen. We zijn continu actief in contact met het hof om het te beschermen ten opzichte van de genomen maatregelen. Het derde spoor is dat er een werkgroep opgericht is binnen de verdragspartijen om het gesprek met de VS aan te gaan over de zorgen. Zoals de heer Ceder al meldde, zijn die zorgen niet nieuw. Die bestaan al heel lang. De retoriek en de mate van acties zijn wel degelijk verhard, maar de inhoudelijke kritiek is er allang. Binnen de verdragspartijen is er een werkgroep die het gesprek aangaat met niet-verdragspartijen over druk op het hof. Dat is een ander diplomatiek spoor dat we op dit moment uitlopen.

Als ik specifiek inga op ...

De **voorzitter**:

Voordat u dat doet, is er een interruptie van de heer Ceder.

De heer **Ceder** (ChristenUnie):

Over het laatste punt was de minister kort, maar helder. Het diplomatieke spoor wordt verkend. Dat vind ik heel goed. In het licht van de sancties die er mogelijk aan komen, vraag ik wanneer daar duidelijkheid over is. Overlapt dat met elkaar? Kunt u iets meer schetsen over die tijdlijn?

Minister **Berendsen**:

Onze inzet zou zijn om het gesprek te voeren, te kijken of daar resultaten uit komen en dan pas met sancties te komen. Dat zou onze inzet zijn, maar ik kan absoluut niet uitsluiten dat daar vanuit de VS een andere keuze in gemaakt wordt. Het allerbelangrijkste is dat er continu de bereidheid is om dat gesprek aan te gaan en zorgen te adresseren, maar tegelijkertijd is het functioneren van het hof en waar het hof voor staat niet onderhandelbaar. Dat is het beschermen van het instituut.

De **voorzitter**:

Is dat voldoende? Dan gaat de minister verder.

Minister **Berendsen**:

Zoals gemeld staan we in doorlopend contact met de VS, maar dat doen we niet alleen. Ook andere verdragspartijen roepen de VS op om dit niet te doen. Zoals onze premier gezegd heeft: handen af van het Strafhof.

Excuus, voorzitter. Ik zie dat ik al een aantal dingen benoemd heb.

Mevrouw Piri vroeg of er gewerkt is aan een coalitie van verdragsstaten wereldwijd die het hof politiek en financieel overeind houden. Dit is uitdrukkelijk iets wat ik afgelopen week in New York continu in al mijn bilaterale gesprekken naar voren heb gebracht. Wij hebben als gastland van het hof een bijzondere verantwoordelijkheid. Wij hebben niet alleen een verantwoordelijkheid in juridische zin, maar voelen ook de verantwoordelijkheid voor de bescherming van het hof. Wij kunnen dat echter niet alleen. Dat betekent dat we actief met gelijkgestemde landen zoeken naar landen die zich daarvoor in kunnen en willen zetten. Je ziet dat dat groeit. Dat heeft ook te maken met de dynamiek die nu rond het hof speelt, met de aankondiging van grotere sancties. Afgelopen week in New York was er momentum. Meerdere landen zeiden: we laten dit niet gebeuren en we zijn bereid om daarop samen te werken. Tegelijkertijd speelt Nederland daar een belangrijke rol in, gezien onze rol daarin.

Dan wat betreft de dienstverlening. De heer Van Lanschot vroeg naar de stappen op lange termijn voor eenzijdige afhankelijkheid. Ook mevrouw Van der Werf informeerde daarnaar. Het beheersbaar houden van risicovolle strategische afhankelijkheden is met het oog op nationale en Europese veiligheid prioriteit. Aan de ene kant zijn de VS een cruciale bondgenoot voor veiligheid en een belangrijke partner voor de Nederlandse en Europese economie en voor technologische ontwikkeling. Niet alle afhankelijkheden zijn risicovol, maar als het puur gaat om de afhankelijkheden die we nu hebben in het functioneren van het hof, is het cruciaal om stappen te zetten. Dat is ook onderdeel van zowel het gesprek dat ik afgelopen maandag heb gehad met de vicevoorzitter van de Europese Commissie als de agenda van de Europese Commissie. De Europese Commissie streeft naar technologische soevereiniteit. Nogmaals, niet alle afhankelijkheden zijn risicovol, maar het is duidelijk dat we als Europa grote stappen te zetten hebben. Nederland speelt daar ook een rol in.

De heer Van Baarle vroeg specifiek: is het een idee dat Nederland de dienstverlening van het ICC overneemt? In eerste instantie is het ICC, het Strafhof, hier zelf verantwoordelijk voor. Er ligt momenteel geen verzoek aan Nederland voor het overnemen van diensten. Wij kunnen ook niet zomaar dienstverlening overnemen, want dat zou de onafhankelijkheid van het hof schaden. Wel staat Nederland, in nauwe coördinatie met het hof, ook op dit vlak samen met partners, in nauw contact met relevante dienstverleners, met als doel om ervoor te zorgen dat het hof zo onbelemmerd mogelijk kan functioneren. Waar een concrete verantwoordelijkheid van Nederland als gastland aan de orde is, zal Nederland deze in lijn met de zogenaamde gastlandverplichtingen invullen. In normale mensentaal: wij zijn continu in gesprek met dienstverleners. Niet alleen wij, maar ook de Europese Commissie heeft een belangrijke rol op zich genomen om gesprekken te voeren met dienstverleners om ervoor te zorgen

dat de dienstverlening door kan gaan.

De heer Van Baarle vroeg ook naar een noodkanaal voor financiële dienstverlening. Ik wil daar nog niet op vooruitlopen. Opties die het hof zouden kunnen helpen, liggen op tafel in voortdurend overleg met iedereen. De meest voor de hand liggende opties, onder andere met betrekking tot financiële dienstverlening, zijn reeds verkend samen met partners. Ik kan daar in het openbaar alleen helaas niet verder op ingaan. Er zijn geen makkelijke oplossingen. Dat betekent dat alle mogelijke opties voor- en nadelen kennen. Maar alle opties liggen op tafel en die verkennen we met partners.

De heer Ceder vroeg naar een escalatieladder die we nog hebben aan politieke mogelijkheden. Die vraag heb ik net eigenlijk al beantwoord. We zijn continu met de VS in gesprek.

Mevrouw Piri vroeg naar de bescherming tegen inmenging en spionage van het hof. In zijn algemeenheid geldt dat ten aanzien van eventuele inmengingsactiviteiten van buitenlandse actoren de betrokken ministeries in nauw contact staan met opsporings-, inlichtingen- en veiligheidsdiensten om deze te onderkennen, te duiden en waar nodig en mogelijk maatregelen te treffen. Het is ook bekend dat met name bijvoorbeeld de Russische actor richting het hof daarbij een rol speelt. We doen er alles aan om dat samen met het hof te mitigeren.

Mevrouw Piri vroeg ook specifiek naar wat we doen om als gastland getuigen te beschermen. De bescherming van getuigen ligt primair bij het hof. Het Strafhof kan Nederland in specifieke gevallen om bijstand vragen. Daartoe zijn er bestaande kaders waarin nadere maatregelen genomen kunnen worden. De NCTV is daarbij betrokken, net als andere partijen in het veiligheidsdomein. Nederland zal zich samen met andere partijen blijven inspannen om operationele gevolgen van de sancties van het Strafhof op te vangen, waaronder de veiligheid van getuigen.

Ik besef dat ik wellicht beter eerst het blocking statute had kunnen behandelen, maar daar kom ik zo op dadelijk op. Dit klinkt al een beetje als een blokje overig, maar ik heb ook nog een blokje overig van dingen die niet met het Strafhof te maken hebben.

De heer Van Baarle vroeg ook naar het delen van expertise voor onderzoek en veroordeling van misdaden in Palestijnse gebieden. Het hof is onafhankelijk en dat respecteren we. Het hof heeft ook heel veel expertise in huis. Financieel steunt Nederland het Internationaal Strafhof om deze expertise ook in te zetten. In de afgelopen jaren droeg Nederland 6 miljoen euro bij aan de algehele onderzoekscapaciteit van het hof, maar die wordt niet gericht op specifieke onderzoeken. Daar is het hof onafhankelijk voor.

Dan kom ik bij het blocking statute. Eerst in algemene zin. Het blocking statute is een middel dat wij bereid zijn in te zetten in het kader van de bescherming van het hof. Wij zijn de afgelopen maanden, in lijn met een door de Kamer aangenomen motie, met de Europese Commissie in gesprek geweest en hebben druk uitgeoefend om ervoor te zorgen dat als het ingezet moet worden, het zo snel mogelijk klaarstaat. Dat betekent dat de termijnen waarop het blocking statute ingesteld kan worden, verkort zijn. Aan de kant van de Europese Commissie is het klaarzetten teruggebracht naar een paar dagen. Binnen zowel de Raad, dus richting het Coreper en de werkgroep, als het Europees

Parlement staan dingen klaar om dit zo snel mogelijk te doen. Ik denk dat dat grote winst is. Het belang van het kabinet is de bescherming van het hof. Tot op heden hebben wij tegen de individuele sancties mitigerende maatregelen kunnen nemen. Dat betekent dat we het functioneren van het hof hebben kunnen beschermen. Op het moment dat er institutionele sancties komen die het functioneren van het hof ernstig belemmeren, zullen we het blocking statute inzetten. Daar staan we op dat moment ook volledig achter. Op dit moment weten wij echter niet wat de volgende sancties eventueel zijn en welke maatregelen op dat moment het beste zijn om daartegen te handelen.

Er zitten ook nadelen aan het blocking statute. Het is echt een paardenmiddel. We zetten dienstverleners van het hof daarmee juridisch gezien onder druk. Ook kun je dienstverleners in de positie plaatsen dat zij zelf afwegingen gaan maken. Het is dus een paardenmiddel. Wij zijn bereid het in te zetten, want het functioneren van het hof is belangrijk genoeg om dit paardenmiddel uit de kast te trekken. Dat zullen we dan ook absoluut doen. Er is de bereidheid om dat te doen op het moment dat het noodzakelijk is voor de bescherming van het hof. Als het blocking statute de bescherming van het hof zou garanderen, dan hadden we het al eerder ingezet. Dat is niet het geval. Ook dan kan het hof onder druk gezet worden en ook dan kunnen de VS aanvullende maatregelen nemen om het hof verder onder druk te zetten. Dat is de context waarin we opereren, maar nogmaals, alles staat klaar. De bereidheid om het in te zetten als dat nodig is, is er, maar op dit moment kunnen we niet vooruitlopen op de sancties die wel of niet afgekondigd zullen worden.

Ik kijk even of er nog specifieke vragen over het blocking statute zijn. Wordt er een alliantie gesmeed binnen de EU om het blocking statute te activeren? Er zijn een paar landen die zich er eerder voor hebben uitgesproken om het al te activeren. Er is ook een flink aantal landen dat huiverig en afwachtend is. Ik merk wel dat in de afgelopen weken — daar hebben we de week in New York ook bewust voor gebruikt — iedereen zich bewust is geworden van de ernst van de zaak en dat het draagvlak voor het inzetten van het blocking statute als dat nodig is, er is. Ook daarvoor wordt naar Nederland gekeken. Wij hebben daarin ook een rol, maar uiteindelijk zal de Europese Commissie het moeten voorstellen. Die termijn is verkort. Ook moet er steun zijn om het in te zetten. Ik proef dat dat draagvlak groeit. Ik denk dat het alles te maken zal hebben met het pakket aan sancties dat er uiteindelijk wel of niet gaat komen.

Wellicht zijn er nog aanvullende vragen op het gebied van het blocking statute.

De **voorzitter**:

Ik zie een interruptie van de heer Ceder.

De heer **Ceder** (ChristenUnie):

Ik begrijp dat alles vertrouwelijk is, maar de Kamer heeft wel een controlerende taak. Ik verwees eerder naar de escalatieladder. Kan de minister toezeggen om ons daarover de komende tijd periodiek vertrouwelijk te informeren? Ik heb er namelijk toch wel behoefte aan om onze controlerende taak uit te oefenen.

De **voorzitter**:

Kan de minister dat toezeggen?

Minister **Berendsen**:

Binnen de mogelijkheden die we daartoe hebben, ben ik natuurlijk van harte bereid om dat te doen.

De heer **Ceder** (ChristenUnie):

Even specifiek, omdat het heel spannende tijden zijn: kunnen we afspreken dat de minister ons in ieder geval de komende tijd, bijvoorbeeld wekelijks, vertrouwelijk informeert? Ik zou ook graag willen weten of er zaken zijn waarover de Kamer niet geïnformeerd kan worden, omdat ik graag wil weten tot hoever onze controlerende taak reikt, aangezien we misschien wel spannende tijden tegemoetgaan met elkaar.

Minister **Berendsen**:

Ik denk dat het goed is om dat met elkaar te verkennen. Dus ja, ik zeg toe om in deze periode wekelijks contact met elkaar te houden en de Kamer te informeren. Hardop denkend: ik kan me voorstellen dat dit lastig wordt met betrekking tot het diplomatieke verkeer. Vragen als "wel of geen maatregelen?" en "welke maatregelen zouden dat dan eventueel zijn?" zitten in het diplomatieke verkeer. Dat verandert ook nog weleens, dus dat is ingewikkelder. Ik kan me heel goed voorstellen dat het moment waarop er sancties zijn aangekondigd, het moment is waarop we regulier met elkaar spreken in dat proces, zodat de Kamer goed kan controleren welke stappen wij dan zetten.

De **voorzitter**:

Als ik het goed begrijp, is de toezegging dus om vanaf het moment waarop er mogelijk sancties komen, de Kamer wekelijks vertrouwelijk te informeren, als het vertrouwelijk moet. Klopt dat?

Minister **Berendsen**:

Ja, als dat de wens van de Kamer is.

De **voorzitter**:

De heer Ceder, tot slot.

De heer **Ceder** (ChristenUnie):

Informatie na de sancties is fijn, maar eigenlijk zou ik vooraf al geïnformeerd willen worden. Waar staan we nu? Hoe staat het met andere lidstaten? Als we sancties treffen, oké, maar om wat voor sancties gaat het dan? Wat is de aard daarvan? Daarover zou ik ook graag geïnformeerd willen worden en daarbij zou ik de controlerende taak die we als Kamer hebben, ook graag willen uitoefenen. Mijn verzoek is dus om ons vanaf nu, ook als er geen sancties zijn, vertrouwelijk te informeren over de ontwikkelingen.

Minister **Berendsen**:

Ik zoek een beetje naar de juiste manier om dat te doen. We hebben nu het debat. Er zijn op dit moment geen ontwikkelingen waar we de Kamer vertrouwelijk over zouden moeten informeren, anders dan de technische briefing die gegeven is over de maatregelen die achter de schermen genomen worden. Ik kan me heel goed voorstellen dat we in een fase zouden kunnen komen waarin dingen ineens heel snel gaan en waarbij we er goed op moeten letten dat de Kamer haar controlerende taak, ook naar mij toe, kan uitvoeren. Wat mij betreft gaat het niet alleen om de controlerende taak van de Kamer, maar ook om het inzetten van onze gezamenlijke denkkraft om na te denken over wat de juiste vervolgstappen zijn. Ik vind het lastig om te zeggen dat dat vanaf nu wekelijks zou moeten gebeuren, want volgens mij zitten we daar nu nog niet, maar ik

ben van harte bereid om met de Kamer te verkennen wat de wensen zijn en hoe we daar het beste invulling aan kunnen geven.

De voorzitter:

Eerst de heer De Roon en daarna ga ik naar mevrouw Rajkowski.

De heer De Roon (PVV):

Mijn vraag gaat over de situatie die ontstaat nadat het blocking statute is ingeroepen. Is de minister het met mij eens dat we dan kunnen verwachten dat de VS niet meteen terugdeinzen, maar eerder nog nadere maatregelen treffen die negatief zijn voor het hof?

Minister Berendsen:

Ik kan daar niet op vooruitlopen, maar ik kan het zeker ook niet uitsluiten.

De heer De Roon (PVV):

Krijgen we dan niet de situatie dat we allemaal de escalatieladder blijven oprennen? U zit er heel principieel in; de VS zitten er ook heel principieel in. Waar is het einde? Spat het EU-standpunt dan misschien toch weer uiteen, omdat staten dan zeggen: dit gaat te ver? Ik begrijp dat u de toekomst niet kunt voorspellen, maar ik ben daar bang voor. Graag een reactie.

Minister Berendsen:

Wij staan voor de bescherming van het hof en wij zullen doen wat nodig is om het functioneren van het hof te beschermen. Tegelijkertijd zijn er, zoals ik heb aangegeven in antwoord op een vraag van de heer Ceder, diplomatieke sporen, waarbij we ten eerste druk uitoefenen om geen sancties op te leggen en ten tweede spreken over de zorgen van de Amerikanen, zodat we die als verdragspartijen op een bepaalde manier kunnen adresseren.

Mevrouw Rajkowski (VVD):

Even een punt ten aanzien van het informeren van de Kamer en de vraag waar de behoefte ligt. Voor mij hoeft dat nu echt niet elke week. Ik zou veel liever geïnformeerd worden op basis van de ontwikkelingen, dus als er dingen zijn die wij zouden moeten weten. Ik kan me inderdaad voorstellen dat we op een gegeven moment op een punt komen waarop dat misschien wel elke week is, maar ik zou dat niet vanaf nu al elke week willen. Ik heb echt liever dat de minister en de ambtenaren aan het werk gaan en zo veel mogelijk tijd en inzet besteden aan het zo goed mogelijk doorlopen van het diplomatieke spoor. Dat is dus waar mijn behoefte ligt.

De voorzitter:

Dit is niet echt een vraag, maar meer een opmerking. Ik zie dat meneer Ceder hier nog een aanvulling op heeft.

De heer Ceder (ChristenUnie):

Ik zei "elke week", maar ik sluit me aan bij de woorden van mevrouw Rajkowski. Ik zou graag de toezegging willen dat we, wanneer er significante ontwikkelingen zijn, voorafgaand aan de mogelijke inwerkingtreding van het blocking statute of andere zaken, geïnformeerd worden. Ik zou dus voorafgaand aan en niet gelijktijdig met de rest van de wereld geïnformeerd willen worden. Daar ligt mijn behoefte. Ik denk namelijk dat

je dan zowel de denkkraft als de controlerende taak van de Kamer optimaal benut.

De **voorzitter**:

Wil de minister hier nog op reageren, of is er voldoende gezegd? Het is voldoende. Dan gaat de minister door met de beantwoording.

Minister **Berendsen**:

Ik ben nu aanbeland bij het blokje overig, maar daar zit ook nog een stukje hof tussen.

De **voorzitter**:

We zijn benieuwd.

Minister **Berendsen**:

Laat ik dit even afmaken. De heer Van Baarle vroeg naar de inzet voor de volgende Vergadering van verdragspartijen. In december 2026 zal de jaarvergadering gehouden worden in Den Haag. We zien uit naar deelname aan die vergadering. Het is een goede gelegenheid om steun aan het hof te geven. De inzet daarvoor gaan we de komende tijd bepalen. We informeren de Kamer daarover per brief, zoals gebruikelijk.

De vraag over de 6 miljoen euro in algemene zin heb ik al beantwoord.

De heer Van Baarle vroeg naar het opsporingsbevel. Onze positie hierover is bekend. Het is een onafhankelijk besluit van het hof. Nederland respecteert de onafhankelijkheid van het hof. Op het moment dat die situatie zich voordoet, zullen we die beoordelen.

Mevrouw Rajkowski vroeg — dat heeft niet meer met het hof te maken — naar het agressietribunaal. Uiteraard is het van belang om snelheid te maken met het agressietribunaal. We maken daar ook voortgang mee. 36 landen en de EU hebben zich in mei politiek gecommitteerd aan dat tribunaal. Momenteel werkt Nederland er met de Raad van Europa hard aan om de kosten volstrekt helder te krijgen. Dat heeft te maken met de locatie, de beveiligingskosten en de wijze waarop het tribunaal wordt opgezet. Naar verwachting kan het in november in Straatsburg gepresenteerd worden. Daarna kunnen lidstaten zich naast politiek ook juridisch en financieel gaan committeren aan het tribunaal, want het budget is natuurlijk een belangrijk argument om dat te doen. Natuurlijk zullen wij ons er samen met partners voor inspannen dat zo veel mogelijk landen dat doen.

De heer **Van Baarle** (DENK):

Volgens mij was de minister überhaupt klaar met de beantwoording, toch?

De **voorzitter**:

Ja? Bent u klaar?

De heer **Van Baarle** (DENK):

Anders wil ik wel even wachten, namelijk.

Minister **Berendsen**:

Ik denk dat ik wel klaar ben, ja.

De heer **Van Baarle** (DENK):

Over de diplomatieke inzet: naar mijn weten heeft Nederland de Verenigde Staten — maar het geldt ook voor andere landen — tot dusverre niet veroordeeld voor wat Trump voornemens is te doen tegen het Strafhof. Waarom is dat nog niet veroordeeld?

Minister **Berendsen**:

Volgens mij hebben wij volstrekt helder en kenbaar gemaakt dat de sancties zeer betreurenswaardig en onacceptabel zijn, en dat we achter de bescherming van het hof staan.

De heer **Van Baarle** (DENK):

Dat is diplomatiek iets anders dan veroordelen. Is de Nederlandse regering, diplomatiek gezien, bereid tot een hardere inzet, bijvoorbeeld door een veroordeling uit te spreken?

Minister **Berendsen**:

Diplomatiek gezien zetten wij op dit moment alles in om het hof te beschermen. Soms horen daar publiekelijk grote woorden bij en soms horen daar andere woorden bij. Ik kies mijn woorden zorgvuldig.

De heer **Van Baarle** (DENK):

Ik maak daaruit op dat de regering dat niet wil.

Dan het noodkanaal en het overnemen van diensten. Hoe concreet is de verkenning van het noodkanaal? Wat kan de minister daarover zeggen?

Minister **Berendsen**:

Zoals ik net al heb gezegd, onderzoeken wij alle mogelijkheden om het hof te helpen. Daar staan wij voor open. In de eerste plaats is dat aan het hof, de dienstverleners en onze ondersteuning daarin. Over eventuele andere maatregelen of mogelijkheden die we voorbereiden, kan ik publiekelijk niets zeggen.

De **voorzitter**:

Ik kijk of er nog andere vragen zijn. Nee. Ik kijk naar de leden om te zien of er behoefte is aan een tweede termijn. Bij een enkeling wel. Dan ga ik iedereen gewoon even langs. Als u er geen behoefte aan heeft, hoeft u uiteraard niets te zeggen. Dan starten we bij mevrouw Van der Werf.

Mevrouw **Van der Werf** (D66):

Voorzitter, dank. Kort, hoor. Goed dat de minister bereid is om stevige consequenties te verbinden aan de houding van de VS en dat het in Europa al is klaargezet, zodat we niet met onnodige vertraging te maken krijgen in dit scenario.

Voorzitter. Ik zou graag een tweeminutendebat willen aanvragen, omdat ik het idee van zo'n soevereiniteitsbank of -instrument graag nog wat verder zou willen uitwerken en daar ook graag politieke rugdekking bij zou organiseren.

De **voorzitter**:

Staat genoteerd; we geven het door. De heer Ceder.

De heer **Ceder** (ChristenUnie):

Voorzitter. Ik ben blij met de toezegging die gedaan is om ons te informeren en ik ben

ook blij dat het diplomatieke spoor serieus verkend wordt, naast dat we ervoor zorgen dat Nederland niet chantabel is. Ik zal kijken of ik mij kan voegen in het tweeminutendebat, maar anders wil ik de minister veel succes wensen.

De voorzitter:

Dank u wel. De heer Van Baarle.

De heer Van Baarle (DENK):

Voorzitter. Ik vind het lastig samengaan: aan de ene kant hele grote woorden gebruiken — handen af van het hof! — maar aan de andere kant niet bereid zijn om klip-en-klaar een veroordeling uit te spreken van een land dat sancties heeft ingesteld tegen medewerkers van het hof. Ik vraag de minister nogmaals waarom hij niet bereid is om dat te veroordelen en de Amerikaanse ambassadeur op het matje te roepen. Dit zijn gewoon daden die niet kunnen.

Ik denk dat het een goede zaak is als de brief over de inzet voor de Vergadering van verdragspartijen vóór het tweeminutendebat komt, zodat we die erbij kunnen betrekken. Wellicht is het goed dat dat samenloopt.

Ik vind het heel belangrijk dat we, naast het blocking statute, ook gaan onderzoeken in hoeverre het overnemen van diensten en financiële stromen door bijvoorbeeld coalities van landen, ingezet kan worden om potentiële sancties van de Verenigde Staten vleugellam te maken. Ik zou de minister ertoe willen oproepen om daar echt werk van te maken.

De voorzitter:

Dank u wel. Mevrouw Rajkowski.

Mevrouw Rajkowski (VVD):

Kort, voorzitter. Dank voor de beantwoording. Ik ben het eens met de lijn van het kabinet. Ik denk dat het inderdaad goed is dat we onze alternatieven zo goed mogelijk op orde hebben, mocht het ooit toch een keer escaleren. Daar wil ik de voorgaande collega's dus in bijvallen.

De voorzitter:

Dank u wel. Dan de heer Van Lanschot.

De heer Van Lanschot (CDA):

Dank, voorzitter. Dank aan de collega's en dank aan het kabinet voor de beantwoording en het goede debat. We denken natuurlijk ook aan de medewerkers van het Strafhof, die in moeilijke tijden goed hun werk doen.

Dank u wel.

De voorzitter:

Dank u wel. De heer De Roon.

De heer De Roon (PVV):

Mevrouw Van der Werf heeft een tweeminutendebat aangevraagd; daar sluit ik me graag bij aan. Ik hoop wel dat dat pas wordt ingepland op het moment dat we het

verslag van dit overleg beschikbaar hebben, al is het in concept.

Dank u wel.

De voorzitter:

Wij volgen gewoon de normale procedure. We melden het aan. Dat betekent dat het niet meer deze week wordt ingepland, want dan had het al bij de regeling van werkzaamheden gemeld moeten worden. We kijken gewoon zodra er tijd is. Dat staat los van het verslag. Dit is gewoon een openbare vergadering. U ziet mensen op de tribune. Mensen kunnen dit ook vanuit huis volgen. Er hoeft dus niet per se een verslag op papier te staan om een tweeminutendebat in te kunnen plannen.

De heer De Roon (PVV):

Dat verslag heeft natuurlijk wel een waarde, want daarin kun je letterlijk teruglezen wat er precies is gezegd. Dat kan van belang zijn.

De voorzitter:

Zeker. Onze diensten zijn ...

De heer De Roon (PVV):

Komt het verslag voor het tweeminutendebat? Dat is mijn vraag.

De voorzitter:

Ik zal het volgende zeggen: wij gaan er niet over hoe snel het stenogram van deze vergadering komt. Dit debat is gewoon online terug te zien. Als u wil, kunnen uw medewerkers het ook nog eens uittypen. Dat staat dus los van de timing van het tweeminutendebat. Dat tweeminutendebat vindt niet deze week plaats, want dan had het dinsdag al moeten worden aangevraagd. Dat zal dus ergens op z'n vroegst volgende week zijn. Mijn ervaring is dat het stenogram altijd best snel beschikbaar is, dus waarschijnlijk gaat dat gewoon voldoen aan uw eis, meneer De Roon.

De heer De Roon (PVV):

Het was niet zozeer een eis, maar een wens. Ik hoop dat die wens door de ondersteuning kan worden opgepakt.

De voorzitter:

Zoals ik heb gezegd, hopen we dat het lukt, maar het is geen voorwaarde voor het aanvragen van een tweeminutendebat door een individueel lid. Dat recht heeft elk lid hier. Andere leden kunnen daar geen voorwaarden aan verbinden.

Dan wil ik aan mevrouw Van der Werf vragen of zij even het voorzitterschap van mij wil overnemen.

Voorzitter: Van der Werf

De voorzitter:

Absoluut, mevrouw Piri.

Mevrouw Piri (PRO):

Dank u wel, voorzitter. Ook dank aan de minister. Dank aan alle ambtenaren op de

verschillende ministeries die hier ongetwijfeld al vele maanden hard mee bezig zijn. Ook wil ik, net als de heer Van Lanschot, onze steun en solidariteit betuigen aan de medewerkers van het hof. Ik kan me voorstellen dat het ook een spannende tijd is voor alle leveranciers en dienstverleners van het hof zelf.

Ik heb nog een paar vragen op basis van de beantwoording. De minister had het erover dat het draagvlak groeit, maar we weten ook dat er geen gekwalificeerde meerderheid is als twee landen, namelijk Duitsland en Italië, het blokkeren. Ik vraag me dus af of de minister daar iets over kan zeggen. Hij heeft deze week zijn Duitse counterpart ontmoet, zag ik.

De minister zei in een bijzin ook dat de VS het hof nog op andere manieren verder onder druk zou kunnen zetten. Ik vraag me af waar de minister dan aan denkt. Het leek mij al best explosief om het hele hof institutioneel te sanctioneren, maar kennelijk wordt er al nagedacht over verdere maatregelen. Welke tegenmaatregelen horen daar dan bij?

Tot slot, voorzitter. Ik doelde in mijn vragen over spionage en intimidatie natuurlijk op het jarenlange onderzoek naar Israël, waar onder andere The Guardian over gepubliceerd heeft. Ik vond het dus wel typerend dat de minister daar niet op aansloeg en het over Rusland had.

Dat was het.

De voorzitter:

Dan ligt het voorzitterschap weer op het bord van mevrouw Piri.

Voorzitter: Piri

De voorzitter:

Kan de minister meteen door met de beantwoording? Ja? Oké. Dan is het woord aan de minister.

Minister Berendsen:

Ik wil eerst een reactie geven op het verzoek van de heer Van Baarle om onze inzet voor die vergadering al voor het tweeminutendebat te delen. Ik weet niet wanneer dat tweeminutendebat ingepland gaat worden, maar de agenda van die vergadering is nog helemaal niet bekend. Daarnaast zal onze inzet ook afhankelijk zijn van hetgeen de komende weken gaat gebeuren. Die vergadering vindt in december plaats, dus dat kan ik niet toezeggen. Op het moment dat onze inzet bekend is, sturen we die natuurlijk naar de Kamer, zodat we daar het gesprek over kunnen voeren.

Mevrouw Piri had nog een vraag over draagvlak en Qualified Majority Voting. Er moet een QMV zijn om het besluit tegen te houden, niet om het goed te keuren. Dat is dus net een andere situatie. Ik denk wel dat veel landen dezelfde afweging maken als wij als het gaat om de vraag wanneer je het inzet, wat de juiste timing is en wat de impact daarvan is. Ik denk ook zeker dat het bezoek aan het ICC samen met mijn Duitse collega laat zien dat Duitsland achter het hof staat.

Dan kom ik op de laatste vraag van mevrouw Piri. Die informatie had ik niet scherp, vandaar. Het was geen bewuste keuze om het zo te doen.

De **voorzitter**:

Dan ga ik naar de toezeggingen. Er is één toezegging.

- De minister zegt toe de Kamer tijdig, en als het moet vertrouwelijk, te informeren over significante ontwikkelingen rondom mogelijke toekomstige sancties tegen het Internationaal Strafhof. Dit is een toezegging aan de gehele Kamercommissie, geïnitieerd door de heer Ceder.

Verder is er een tweeminutendebat aangevraagd door mevrouw Van der Werf. Wij geven aan de Griffie plenair door om dat zo snel mogelijk in te plannen, hopelijk nadat er ook een stenogram van dit commissiedebat beschikbaar is.

Dan wil ik de minister en zijn ondersteuning danken. Ik wil de collega's danken, net als de mensen op de tribune en de mensen die dit debat vanuit huis volgden. Ik sluit deze vergadering.

Sluiting 11.42 uur.